

Teisingumo Teismas pripažino, kad Komisijos sprendimas, kuriuo konstatuojama, jog Jungtinės Amerikos Valstijos užtikrina adekvatų perduotų asmens duomenų apsaugos lygį, negalioja

Nors tik Teisingumo Teismas yra kompetentingas pripažinti Sąjungos teisės aktą negaliojančiu, nacionalinės priežiūros institucijos, kurioms pateikiamas prašymas, net esant Komisijos sprendimui, kuriuo konstatuojama, kad trečioji šalis užtikrina adekvatų asmens duomenų lygį, gali nagrinėti, ar perduodant asmens duomenis į šią trečiąją šalį laikomasi Sąjungos teisės aktų dėl šių asmens duomenų apsaugos reikalavimų ir, kaip ir suinteresuotasis asmuo, kreiptis į nacionalinius teismus tam, kad šie pateiktų prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl šio sprendimo galiojimo

Direktyvoje dėl asmens duomenų tvarkymo¹ nurodyta, kad tokie duomenys gali būti perduodami į trečiąją šalį iš esmės tik tuo atveju, jeigu aptariama trečioji šalis užtikrina adekvatų šių duomenų apsaugos lygį. Direktyvoje taip pat numatyta, kad Komisija gali padaryti išvadą, jog adekvatų apsaugos lygį trečioji šalis užtikrina savo šalies įstatymais arba tarptautiniais įsipareigojimais. Galiausiai direktyvoje numatyta, kad kiekviena valstybė narė skiria vieną ar kelias valstybės valdžios institucijas, kurios turi prižiūrėti, kaip jos teritorijoje taikomos remiantis direktyva priimtoms nacionalinės nuostatos („nacionalinės priežiūros institucijos“).

Maximilian Schrems, Austrijos pilietis, naudoja *Facebook* nuo 2008 m. Kaip ir kitų Sąjungoje gyvenančių registruotų naudotojų, taip ir M. Schrems visi pateikti *Facebook* duomenys arba jų dalis iš *Facebook* Airijos dukterinės bendrovės perduodama į Jungtinių Amerikos Valstijų teritorijoje esančius serverius, kur jie tvarkomi. M. Schrems pateikė skundą Airijos priežiūros institucijai, nes manė, kad atsižvelgiant į 2013 m. Edward Snowden atskleistą informaciją dėl Jungtinių Amerikos Valstijų saugumo tarnybų (visų pirma *National Security Agency* arba NSA) veiklos, pagal Jungtinių Amerikos Valstijų teisę ir praktiką į šią šalį perduodamiems duomenims nesuteikiama pakankama apsauga nuo valstybės institucijų sekimo. Airijos institucija atmetė skundą visų pirma motyvuodama tuo, kad 2000 m. liepos 26 d. sprendime² Komisija nurodė, kad taikydamos „saugaus uosto“³ sistemą Jungtinės Amerikos Valstijos užtikrina adekvatų perduotų asmens duomenų apsaugos lygį.

Nagrinėdamas bylą *High Court of Ireland* (Airijos Aukštasis teismas) nori išsiaiškinti, ar šiuo Komisijos sprendimu kliudoma nacionalinei priežiūros institucijai tirti skundą, kuriame teigiama, kad trečioji šalis neužtikrina adekvataus apsaugos lygio, ir prireikus sustabdyti ginčijamą duomenų perdavimą.

Šios dienos sprendime Teisingumo Teismas mano, kad **jeigu yra priimtas Komisijos sprendimas**, kuriame konstatuojama, jog trečioji šalis užtikrina adekvatų perduotų asmens duomenų apsaugos lygį, tai **negali panaikinti ar netgi apriboti nacionalinių priežiūros**

¹ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmens duomenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355).

² 2000 m. liepos 26 d. Komisijos sprendimas 2000/520/EB dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl saugaus uosto privatumo principų teikiamos apsaugos pakankamumo ir su tuo susijusių JAV komercijos departamento pateiktų Dažnai užduodamų klausimų (OL L 215, 2000, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 16 sk., 1 t., p. 119).

³ „Saugaus uosto“ sistema apima kelis principus, susijusius su asmens duomenų apsauga, kurių laikytis Amerikos įmonės gali įsipareigoti savanoriškai.

institucijų įgaliojimų, turimų pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją ir direktyvą. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas atkreipia dėmesį į Chartijoje garantuojamą teisę į asmens duomenų apsaugą ir funkcijas, kurias nacionalinės priežiūros institucijos turi pagal tą pačią Chartiją.

Visų pirma Teisingumo Teismas nurodo, kad nė viena direktyvos nuostata nekliudo nacionalinėms institucijoms kontroliuoti asmens duomenų perdavimo į Komisijos sprendime nurodytas trečiąsias šalis. Net **jeigu yra priimtas Komisijos sprendimas, nacionalinės priežiūros institucijos**, kurioms pateiktas prašymas, **turi turėti galimybę visiškai nepriklausomai išnagrinėti, ar asmens duomenų perdavimas į trečiąją šalį atitinka direktyvoje nustatytus reikalavimus**. Vis dėlto Teisingumo Teismas primena, kad tik jis yra kompetentingas pripažinti Sąjungos tesės aktą, pavyzdžiui, Komisijos sprendimą, negaliojančiu. Todėl jeigu nacionalinė institucija ar į ją besikreipęs asmuo mano, kad Komisijos sprendimas yra negaliojantis, ši institucija arba šis asmuo turi turėti galimybę kreiptis į nacionalinius teismus tam, kad šie galėtų perduoti bylą Teisingumo Teismui, kai patys turi abejonių dėl Komisijos sprendimo galiojimo. **Galiausiai būtent Teisingumo Teismo užduotis yra nuspręsti, ar Komisijos sprendimas galioja.**

Taigi Teisingumo Teismas tikrina, ar 2000 m. liepos 26 d. Komisijos sprendimas galioja. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas primena, kad Komisija privalėjo konstatuoti, jog Jungtinės Amerikos Valstijos iš tikrųjų savo įstatymais arba tarptautiniais įsipareigojimais užtikrina iš esmės tokį patį pagrindinių teisių apsaugos lygį, koks garantuojamas Sąjungoje pagal direktyvą, siejamą su Chartija. Teisingumo Teismas pažymi, kad Komisija nepadarė tokios išvados, o tik išnagrinėjo „saugaus uosto“ sistemą.

Tačiau nesant poreikio, kad Teisingumo Teismas tikrintų, ar pagal šią sistemą užtikrinamas iš esmės toks pats apsaugos lygis, koks garantuojamas Sąjungoje, Teisingumo Teismas pažymi, kad ši sistema taikoma tik toms Amerikos įmonėms, kurios prisiėmė įsipareigojimų pagal ją, ir nereikalaujama, kad jos laikytųsi pačios Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijos. Be to, reikalavimai, susiję su nacionaliniu saugumu, viešuoju interesu ir Jungtinių Amerikos Valstijų teisės aktų laikymusi turi viršenybę prieš „saugaus uosto“ sistemą, todėl Amerikos įmonės privalo **be apribojimų netaikyti pagal šią sistemą numatytų apsaugos taisyklių, jei jos prieštarauja tokiems reikalavimams**. Pagal Amerikos „saugaus uosto“ sistemą Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijos gali nustatyti asmenų pagrindinių teisių apribojimus, nes Komisijos sprendime nenustatyta, nei kad Jungtinėse Amerikos Valstijose yra taisyklių, skirtų nustatyti galimų apribojimų ribas, nei kad egzistuoja veiksminga teisinė apsauga nuo šių apribojimų.

Teisingumo Teismas mano, kad tokią sistemos analizę patvirtina du Komisijos komunikatai⁴, iš kurių matyti, be kita ko, kad Jungtinių Amerikos Valstijų institucijos turėjo galimybę susipažinti su asmens duomenimis, perduotais iš valstybių narių į šią šalį, ir tvarkyti juos būdu, neatitinkančiu jų perdavimo tikslų, ir viršijant tai, kas buvo griežtai būtina ir proporcinga siekiant apsaugoti nacionalinį saugumą. Be to, Komisija konstatavo, kad suinteresuotieji asmenys neturėjo galimybės pasinaudoti administracinėmis ar teisminėmis teisių gynimo priemonėmis, leidžiančiomis, be kita ko, gauti prieigą prie su jais susijusių duomenų, o prireikus, juos taisyti ar ištrinti.

Dėl apsaugos lygio, kuris yra iš esmės toks pats, kaip Sąjungoje garantuojamų laisvų ir teisių, Teisingumo Teismas konstatuoja, **kad pagal Sąjungos teisę reglamentavimas neribojamas griežta būtinybe, nes pagal jį apskritai leidžiama saugoti visų asmenų**, kurių duomenys buvo perduoti iš Sąjungos į Jungtines Amerikos Valstijas, **visus asmens duomenis nediferencijuojant, nenustatant jokių apribojimų arba išimčių** pagal siekiamą tikslą ir nenumatant objektyvių kriterijų, leidžiančių nubrėžti ribas valstybės institucijų prieigai prie duomenų ir jų vėlesniam naudojimui. Teisingumo Teismas priduria, kad reglamentavimas, leidžiantis valstybės valdžios institucijoms apskritai susipažinti su elektroninės komunikacijos turiniu, turi būti laikomas keliančiu **pavojų pagrindinės teisės į privatų gyvenimą esmei**.

⁴ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Pasitikėjimo Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų duomenų mainais atkūrimas“ (2013 m. lapkričio 27 d., C(2013) 846 *final*) ir Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl „saugaus uosto“ nuostatų veikimo ES piliečių ir ES įsisteigusių bendrovių požiūriu (2013 m. lapkričio 27 d., C(2013) 847 *final*).

Be to, Teisingumo Teismas pažymi, kad reglamentavimu, nenumatančiu asmeniui jokios galimybės pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis tam, kad gautų prieigą prie su juo susijusių asmens duomenų arba galėtų taisyti ar ištrinti tokius duomenis, keliamas **pavojus pagrindinės teisės į veiksmingą teisinę gynybą esmei**, nes tokia galimybė neatsiejama nuo **teisinės valstybės** egzistavimo.

Galiausiai Teisingumo Teismas konstatuoja, kad 2000 m. liepos 26 d. Komisijos sprendimu iš nacionalinių priežiūros institucijų atimami jų įgaliojimai tuo atveju, kai asmuo ginčija sprendimo suderinamumą su privataus gyvenimo ir asmenų pagrindinių laisvių ir teisių apsauga. Teisingumo Teismas mano, kad **Komisija neturėjo kompetencijos riboti nacionalinių priežiūros institucijų įgaliojimų**.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas skelbia, kad 2000 m. liepos 26 d. Komisijos sprendimas **negalioja. Priėmus tokį sprendimą Airijos priežiūros institucija privalo iširti M. Schrems skundą ypač kruopščiai, o atlikusi savo tyrimą turi nuspręsti, ar reikia, remiantis direktyva, sustabdyti Europos Facebook registruotų naudotojų duomenų perdavimą į Jungtines Amerikos Valstijas, motyvuojant tuo, kad ši valstybė neužtikrina adekvataus asmens duomenų apsaugos lygio**.

PRIMINIMAS: Valstybių narių teismai savo nagrinėjamosiose bylose gali pateikti Teisingumo Teismui prašymus priimti prejudicinį sprendimą dėl Sąjungos teisės aiškinimo ir Sąjungos aktų galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja pagal nacionalinę teisę iškeltų bylų. Nacionalinis teismas turi priimti sprendimą byloje atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo sprendimą. Šis sprendimas yra privalomas ir kitiems nacionaliniams teismams, kurie turi nagrinėti panašų klausimą.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106